

Національний
банк України

Результати опитування керівників
підприємств **Сумської області** щодо
їх ділових очікувань*

III квартал 2021 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Сумської області в III кварталі 2021 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Сумської області у III кварталі 2021 року свідчать, що респонденти очікують зростання обсягів виробництва товарів і послуг в Україні та позитивно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств у наступні 12 місяців. Інфляційні та девальваційні очікування суттєво посилилися.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **зростання обсягів виробництва товарів та послуг в Україні:** баланс відповідей – 23.1% (у попередньому кварталі – 0.0%) (графік 1), у цілому по Україні – 21.5%;
- **прискорення зростання цін на товари та послуги:** 61.5% респондентів очікують інфляцію понад 7.5% (у попередньому кварталі – 38.5%), у цілому по Україні – 53.1%. **Головним чинником інфляції** респонденти називають витрати на виробництво (графік 2);
- **девальвацію національної валюти вищими темпами:** знецінення гривні відносно долара США очікують 76.9% респондентів (у попередньому кварталі – 50.0%), у цілому по Україні – 70.7%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – 25.0% (як і в попередньому кварталі) (таблиця), у цілому по Україні – 12.7%;
- **уповільнення зростання загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – 7.7% (у II кварталі 2021 року – 30.8%) (таблиця). Водночас респонденти очікують зростання обсягів реалізації продукції на зовнішньому ринку високими темпами: баланс відповідей – 50.0% (у попередньому кварталі – 16.7%). У цілому по Україні баланси відповідей – 27.7% та 23.5%;
- **обсяг інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар залишиться без змін:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 36.4%), водночас очікується зменшення видатків на виконання будівельних робіт: баланс відповідей – «мінус» 16.7% (у II кварталі 2021 року – 0.0%). У цілому по Україні очікується зростання обсягу інвестицій: баланси відповідей – 19.3% та 9.7% відповідно;
- **скорочення кількості працівників на своїх підприємствах:** баланс відповідей – «мінус» 15.4% (у II кварталі 2021 року – 0.0%) (графік 4). У цілому по Україні прогнозується помірне зростання кількості працівників – 2.2%;
- **зростання цін на товари/послуги, що купують підприємства, стрімкішими темпами, ніж на товари та послуги, які продають підприємства:** баланси відповідей – 100.0% та 61.5% відповідно (у попередньому кварталі – 92.3% та 38.5% відповідно) (графік 6). На зміну рівня цін на товари/послуги власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину, матеріали та енергоносії (графік 7);
- **зростання витрат як на одиницю продукції, так і на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – по 69.2% (у II кварталі 2021 року – по 66.7%) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти назвали недостатній попит, занадто високі ціни на енергоносії та нестабільну політичну ситуацію (вплив останніх двох чинників помітно посилюється порівняно з попереднім опитуванням) (графік 5).

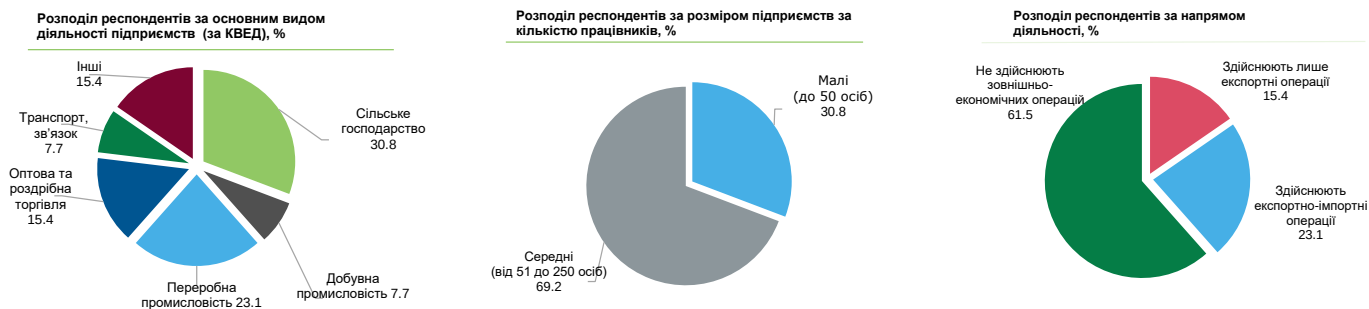
Потреба підприємств області в позикових коштах найближчим часом не зміниться (четвертий квартал поспіль) (графік 8). Як і в попередніх кварталах, респонденти планують брати банківські кредити виключно в національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом пом'якшилися (графік 9). Занадто високі ставки за кредитами, занадто складна процедура оформлення документів та надмірні вимоги до застави – головні стримуючі чинники залучення кредитних ресурсів (графік 10).

Усі респонденти області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 97.1 %).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

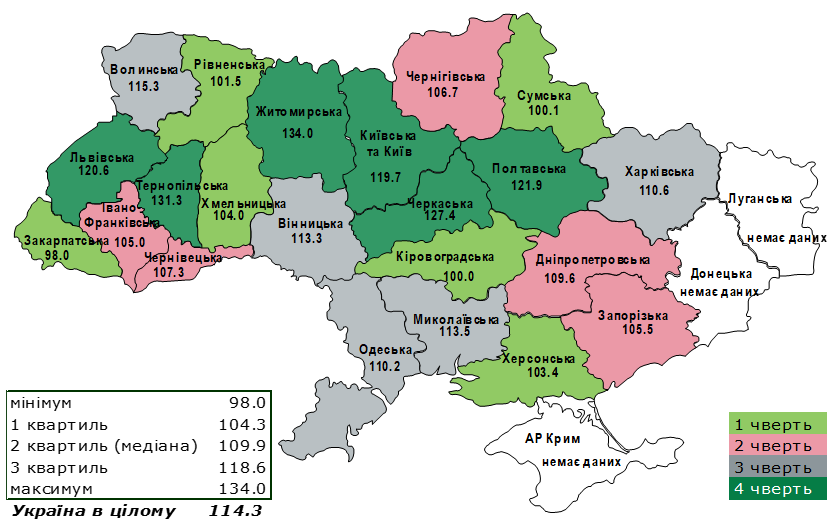
- **поточний фінансово-економічний стан підприємств погіршився і є поганий:** баланс відповідей – «мінус» 7.7% (у II кварталі 2021 року – 7.7%). У цілому по Україні поточний фінансово-економічний стан є добрий: баланс відповідей – 7.0%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 12.5% (у попередньому кварталі – «мінус» 20.0%);
- **підприємства області працюють на межі виробничих потужностей:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 7.7%).

Паспорт вибірки^{1,2}

- період проведення – 05–27 серпня 2021 року;
- опитано всього 13 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значень показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
**медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Сумської області щодо ділової активності (за складовими)

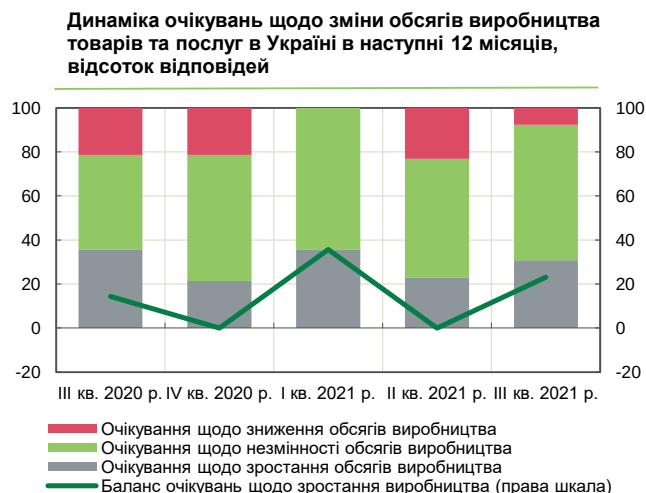
Баланси відповідей, %					
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	III кв. 2020 р.	IV кв. 2020 р.	I кв. 2021 р.	II кв. 2021 р.	III кв. 2021 р.
фінансово-економічного стану	30.8	15.4	42.9	25.0	25.0
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	28.6	21.4	21.4	30.8	7.7
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-7.1	-28.6	-15.4	0.0	-16.7
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	0.0	-7.1	14.3	36.4	0.0
кількості працівників	-7.1	-7.1	-14.3	0.0	-15.4

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

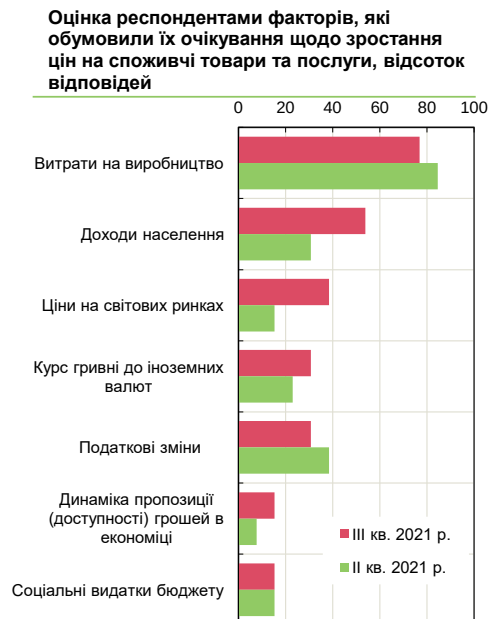
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

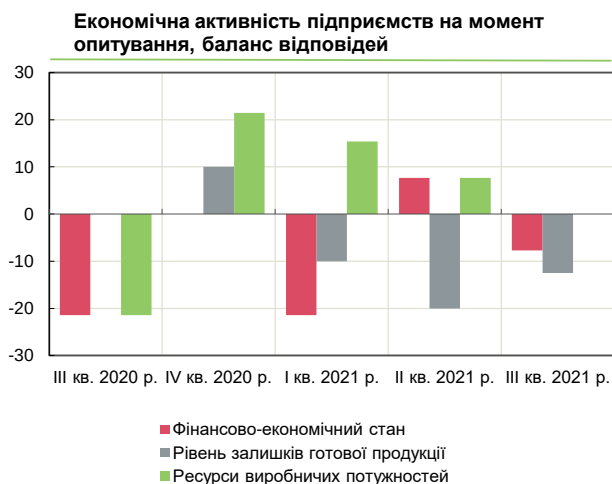
Графік 1

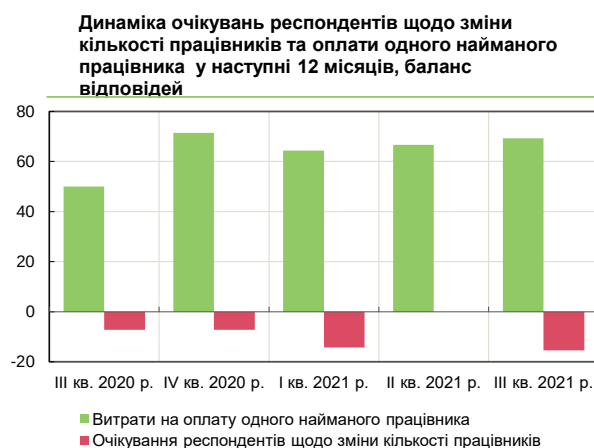
Графік 2

Графік 3

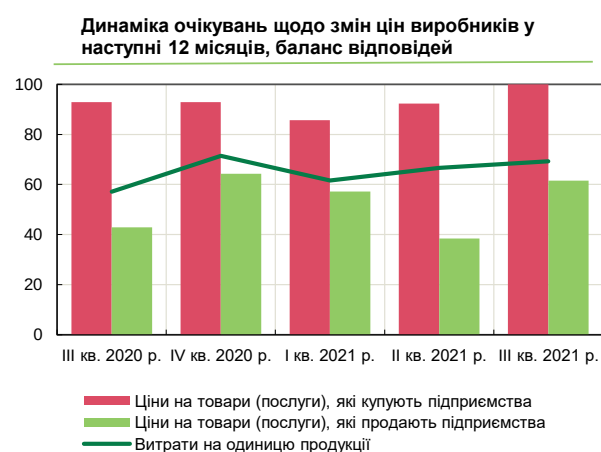
Графік 4

Графік 5

Графік 6

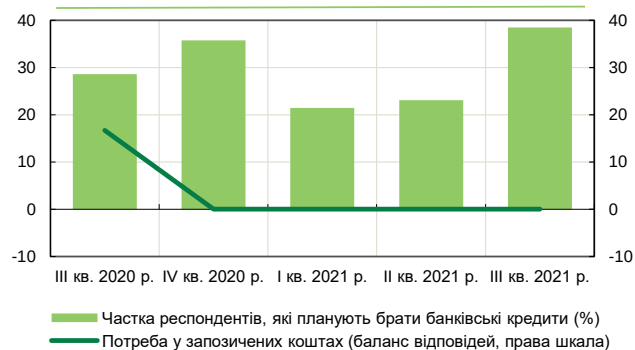
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

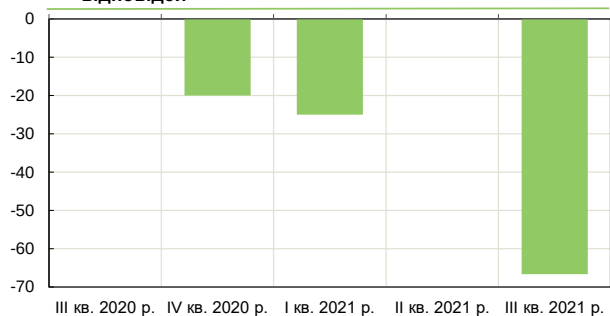
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

